

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Загальна екологія»

Ступінь вищої освіти - Бакалавр
Спеціальність 101 Екологія
Освітня програма «Екологія»
Рік навчання 2, семестр 3
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 5
Мова викладання українська

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

Бондарь Валерія Іванівна
ndieco@ukr.net
elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1153

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

(до 1000 друкованих знаків)

Курс дисципліни „Загальна екологія” має на меті ознайомлення студентів з основними положеннями екологічної науки, а саме: вченням про біосферу та екосистеми, проблемою джерел та потоків енергії в екосистемах, закономірностями дії екологічних факторів. У курсі передбачається також вивчення біотичних взаємовідносин між окремими організмами та їх популяціями. Вивчаючи цю дисципліну, студенти мають засвоїти закони формування структури і функціонування, розвитку (природної та антропогенної динаміки) живих систем, концентруючи увагу на їхніх цілісних властивостях, таких як стійкість, продуктивність, надійність, кругообіг речовини і баланс енергії. Ці теоретичні підходи розглядаються в ієрархічній послідовності від організму до біосфери: аутокологія (екологія організму), демекологія (екологія популяції), синекологія (біоценологія), екосистемологія (біогеоценологія), біосферологія (глобальна екологія).

Набуття компетентностей

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

ФК1. Знання та розуміння теоретичних основ екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ФК7. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН2. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та збалансованого природокористування.

ПРН18. Поєднувати навички самостійної та командної роботи задля отримання результату з акцентом на професійну сумлінність та відповідальність за прийняття рішень.

ПРН22. Брати участь у розробці проектів і практичних рекомендацій щодо збереження довкілля.

СТРУКТУРА КУРСУ

Навчальна тема	Години (лекції/лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Кількість балів
Модуль 1				
Тема 1. Екологія як природнича наука	2/-	Знати предмет і завдання сучасної екології як науки; Знати основні здобутки світової та української екологічної науки. Розуміти основні методи екологічних досліджень та застосовувати їх на практиці	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	6
Об'єкт, предмет, структура та функції екології. Методика екологічних досліджень	-/2			
Тема 2. Аутоекотологія про взаємозв'язок організмів з навколишнім середовищем	2/-	Знати основні властивості компонентів довкілля як середовища мешкання живих організмів; Аналізувати проблеми довкілля, спираючись на знання екологічних процесів, що в ньому відбуваються.	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	5
Порівняльний аналіз різних типів середовищ проживання організмів. Визначення форм пристосування організмів до умов середовища	-/4			
Тема 3. Вплив екологічних факторів на живі організми	2/-	Розуміти вплив природних та антропогенних екологічних факторів на стійкість біоти; Аналізувати особливості дії екологічних факторів на організми; Знати адаптивні реакції живих організмів, поняття екологічної валентності видів	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn). Написання тестів.	5
Абіотичні екологічні чинники середовища. Визначення дії закону оптимуму. Визначення належності організмів до різних екологічних груп (еври- та стенобіонтів). Біотичні і антропогенні чинники середовища	-/4			
Модуль 2				
Тема 1. Поняття популяції	2/-	Аналізувати біотичні взаємовідносини видів, основні характеристики та динаміку популяцій; Знати основні екологічні стратегії існування та виживання популяцій, поняття «ємність середовища» як регулятора чисельності популяції	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	6
Визначення основних характеристик популяції	-/4			
Тема 2. Статичні показники популяції	2/-	Знати і розуміти структуру популяції як співвідношення	Здача лабораторної роботи.	6

		різних окремих частин популяції між собою за різними ознаками; Вміти використовувати знання про структуру популяції у практичних дослідженнях	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	
Основні статичні показники популяції (типи розподілу особин у популяції, типи кривої виживання, просторової структури популяції)	-/4			
Тема 3. Екологічна ніша	2/-	Розуміти концепцію «екологічної ніші»;	Здача лабораторної роботи.	6
Основні динамічні показники популяції живих організмів та їх практичне застосування в екологічних дослідженнях	-/4	Вміти розраховувати та аналізувати динаміку чисельності популяцій та застосовувати ці знання у практичній роботі	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn). Написання тестів.	
Модуль 3				
Тема 1. Структура та властивості біоценозів	2/-	Вміти визначити видовий склад фітоценозів та оцінити флористичну спільність біоценозів та використовувати знання на практиці	Здача лабораторної роботи. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	6
Визначення флористичної спільності біоценозів	-/4			
Тема 2. Біогеоценологія (вчення про екосистеми)	4/-	Розуміти принципи функціонування екосистем;	Здача лабораторної роботи.	6
Вивчення життєвих форм рослин в біоценозах різних екосистем	-/4	Знати загальні принципи динаміки екосистем та вміти застосовувати знання у практичній діяльності	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	
Тема 3. Біопродукційний процес в екосистемі	4/-	Знати і розуміти джерела і потоки енергії в екосистемах, біологічну продуктивність, трофічні мережі та трофічні рівні в екосистемах;	Здача лабораторної роботи.	7
Визначення трофічних зв'язків у біогеоценозі. Вивчення трофічних ланцюгів за допомогою екологічних пірамід	-/4	Розраховувати можливі наслідки забруднення середовища для живих організмів	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn). Написання тестів.	
Модуль 4				
Тема1. Екосистеми світу	2/-	Знати загальні принципи стійкості екосистем;	Здача лабораторної роботи.	5
Вивчення характерних особливостей різних екосистем	-/3	Розуміти загальні характеристики основних природних екосистем; Вміти аналізувати характеристики природних екосистем суходолу та водних екосистем.	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	
Тема 2. Вчення про Біосферу	2/-	Розраховувати можливі наслідки забруднення середовища для живих організмів;	Здача лабораторної роботи. Розв'язання екологічних задач.	6
Розв'язування екологічних задач на закон концентрування ксенобіотиків	-/4	Вміти враховувати екологічні аспекти при аналізі та вирішенні техніко-економічних проблем, реалізації програм розвитку підприємств, галузей виробництва.	Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn).	

Тема 12. Розподіл життя у Біосфері	2/-	Опанувати засади сталого (еколого-збалансованого) розвитку і принципи стратегії збереження довкілля та життя на Землі;	Здача лабораторної роботи.	6
Розв'язування екологічних задач на ефект суматії розрахунковим методом	-/4	Вміти знаходити і виокремлювати важливі екологічні аспекти в технічній та економічній інформації; Використовувати у професійній діяльності принципи охорони і екологобезпечного використання природних ресурсів	Розв'язання екологічних задач. Виконання самостійної роботи (в т.ч. в elearn). Написання тестів.	
Всього за 1 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Соломенко Л.І. Загальна екологія: підручник. Третє видання, випр. і доп. / Соломенко Л.І, Боголюбов В.М., Волох А.М. Херсон: Олді-плюс, 2020. 346 с.
2. Соломенко Л.І. Методичні рекомендації до проведення навчальної практики з дисципліни «Загальна екологія» / Л.І. Соломенко. Київ: НУБіПУ, 2021. 170 с.
3. Електронний курс дисципліни «Загальна екологія»: elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1153
4. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2021 році. URL: <https://mepr.gov.ua/wp-content/uploads/2023/01/Natsdopovid-2021-n.pdf>

5. Ракоїд О.О., Клепко А.В., Бондарь В.І. Загальна екологія. Навчально-методичний посібник для студентів ОС Бакалавр за напрямом підготовки 193 Геодезія та землеустрій. К.: НУБіП. 2023. 133 с.

6. Маленко Я.В., Ворошилова Н.В., Кобрюшко О.О., Перерва В.В. Загальна екологія: навчальний посібник. Кривий Ріг: КДПУ, 2023. 231 с.

7. Кучерявий В.П. Загальна екологія: підручник для студентів закладів вищої освіти. Частина 1. / В.П. Кучерявий. Львів: Видавництво ПП «Новий Світ – 2000», 2023. 272 с.

8. Ecology 5th Edition/ by William D. Bowman, Sally D. Hacker. Sinauer Associates; Oxford University Press, New York, 2021.

9. Романко В.О. Основи екології. Конспект лекцій /В.О. Романко, А.Т. Дудинська. Ужгород: УжНУ «Говерла», 2022. 90 с.

10. Основи екології: навч.-метод. посібник / О. М. Древаль, О. Г. Янчик. Харків : НТУ «ХП», 2017. 146 с.

11. Методичні рекомендації до лабораторних занять з дисципліни «Загальна екологія». / Укладачі: Гарбар Д.А., Гарбар О.В. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2021. 72 с.

12. The Ecology Book. Big Ideas Simply Explained /Т, Juniper. 2019. 352 p.

13. Соломенко Л.І. Методичні рекомендації до написання та захисту курсових робіт з дисципліни „Загальна екологія”. К.: 2022. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u243/metodichni_vkazivki_k.r._zagalna_ekologiya.pdf

14. Riisgård: General ecology: Outline of contemporary ecology for university students. Bookboon.com, 2017. pp. 152 (2017).

Інформаційні ресурси.

1. Офіційний сайт Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України: <http://www.menr.gov.ua>
2. WWF Footprint Calculator: <https://footprint.wwf.org.uk/#/>
3. ЕкоЗагроза (офіційний вебресурс і мобільний додаток Міндовкілля, завдяки якому можна дізнатись достовірну інформацію про стан повітря, води, ґрунту та інші дані): <https://ecozagroza.gov.ua/>
4. European Environment Agency: <http://www.eea.europa.eu/>
5. The United Nations Convention to Combat Desertification/ Knowledge Hub. <https://knowledge.unccd.int/>
6. Copernicus, the Earth observation component of the European Union’s Space programme: <https://www.copernicus.eu/en>
7. Веб-сайт ГО «Екодія»: <https://ecoaction.org.ua/>
8. Інформаційний центр «Зелене досє»: <https://www.dossier.org.ua/>
9. ЕкоСистема, національна онлайн-платформа, яка містить актуальну інформацію про стан довкілля: <https://eco.gov.ua/>